

ДЕФІЦИТ ДЕРЖБЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

асистент Котенко Н.В., студентка Левченко Г.

Важливою та дискусійною темою у сфері державних фінансів є дефіцит бюджету. Питання збалансування доходів і видатків бюджету неоднозначно трактують прихильники диферентних економічних теорій та представники різних економічних шкіл.

Бюджетний дефіцит є важливим інструментом державної фінансової політики, який впливає на економічне та соціальне становище країни.

При цьому кожна країна має певні особливості, які потрібно враховувати в ході використання такого важеля, як бюджетний дефіцит. Невиважена соціально-економічна політика, спад виробництва, занепад підприємств на Україні є глибинними причинами бюджетного дефіциту країни.

Оскільки бюджет є важливим інструментом регулювання соціально-економічних процесів у державі, то його стан визначає фінансовий стан держави і значною мірою рівень суспільного добробуту в цілому. Бюджет може характеризуватися трьома станами: балансом доходів і видатків, перевищенням доходів над видатками (профіцитом) або, перевищенням видатків над його доходами (дефіцитом).

За звичайних умов розвитку економіки рівень бюджетного дефіциту є зазначеним, але за наявності кризових тенденцій починає зростати. Уряд в умовах кризи проводить виважену боргову політику, здійснює заходи щодо стабілізації економіки України. З урахуванням реальних можливостей щодо визначення джерел покриття дефіциту бюджету, у Бюджетній декларації, схваленій постановою Кабінету Міністрів України від 25.02.2009 р. N 151, у 2010 році дефіцит бюджету розвитку визначений на рівні не більш як 3 % ВВП при забезпеченні бездефіцитності поточного бюджету.

В умовах фінансово-економічної кризи більшість країн Європи та СНД планують дефіцит своїх бюджетів більше 5 % ВВП. Однак нині в більшості країн світу дефіцит бюджету становить від 15% до 2% валового внутрішнього продукту при середньосвітовій його величині 4,5%. Існує тенденція до стабілізації бюджетного дефіциту у

середньосвітовому вимірі 4—5%. Слід зазначити, що розмір бюджетного дефіциту, який перевищує 5% валового внутрішнього продукту, призводить до різкого зниження інвестиційної активності, що переростає в подальшому в різні форми кризових явищ.

Однак у науковій літературі зустрічаються твердження, що дефіцит бюджету може мати позитивний вплив на поживлення економічного життя. З цим можна погодитися тільки частково, тому що не сам дефіцит сприяє економічній активності, а методи його використання.

Економіка України потребує значних фінансових ресурсів для проведення реформ у багатьох сферах. Обмеження фінансування дефіциту бюджету за умов недостатності інвестиційних ресурсів зменшує обсяги видатків, що спрямовуються на розвиток економіки та розв'язання соціальних проблем, тому необхідна активна політика щодо збільшення фінансування державного бюджету.

Проблема подолання дефіциту бюджету в Україні є однією з найбільш важливих і спірних фінансових питань. При її обговоренні нерідко розглядають досвід інших країн, економіка яких функціонує нормально і при рівні бюджетного дефіциту в 5-10% від ВВП. Ситуацію загострюють ще й несприятливі чинники розвитку вітчизняної економіки: низький рівень ВВП, фінансових ресурсів як на рівні держави, так і суб'єктів господарювання.

Для поліпшення ситуації в майбутньому слід з'ясувати причини, які зумовили переважну дефіцитність бюджету, з метою запобігання їм в майбутньому.

Зростання рівня бюджетних дефіцитів у левовій частці країн світу стало наслідком фінансової кризи.

Одним з механізмів скорочення бюджетного дефіциту є секвестр бюджетних видатків, який полягає у пропорційному зниженні бюджетних видатків (на 5, 10, 15 % тощо) щомісячно по всіх статтях бюджету протягом часу, який залишився до кінця фінансового року.

Для подолання хронічних дефіцитів, зниження масштабних обсягів державного боргу, інфляції й досягнення сталого розвитку Україна може скористатись досвідом багатьох зарубіжних країн із розвиненою економікою, центральним елементом у податково-бюджетній політиці яких є застосування спеціальних фіскальних правил. Вони являють собою спеціальні правила і процедури, за допомогою яких політичні діячі приймають рішення в сфері фіскальної політики.